

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Івахненко Альберт

студент 4 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ)

Вплив підриву Каховської ГЕС на екологію*

Гребля Каховського водосховища утримувала 18 мільярдів кубічних метрів води. Для порівняння, в Україні щорічно використовується близько 10 млрд кубометрів свіжої води. І хоча греблі гідроелектростанцій завжди були джерело підвищеної небезпеки, навмисний підрив Каховської ГЕС несе ризики, наслідки яких можуть мати безпрецедентний вимір не лише для України.

Фактично йдеться про факт екоциду, скоєного російськими окупантами – масового знищення рослинного та тваринного світу, отруєння атмосфери та водних ресурсів – того, що може спричинити екологічну катастрофу. Кількість затоплених територій обраховується кількома тисячами квадратних кілометрів. Під водою опинилися більш як півтора десятка міст і сіл, а загалом негативні наслідки мають 80 населених пунктів українського Півдня.

Південні регіони України завжди вважалися потенційно сприятливими для поширення гострих кишкових інфекцій та холери через теплий вологий клімат та високий рівень ґрунтових вод. Проте зараз ризик захворювання збільшився у сотні разів. Адже під водою опинилися десятки цвинтарів, фільтраційних полів, сміттєзвалищ, вигрібних і стокових ям, полів, які обробляли нітратними добривами та ферм з худобою, яка не змогла врятуватись. Окрему загрозу становить масовий мор риби на дні Каховського водосховища. Крім цього, затоплення призвело до проблем з

* Наукова керівниця – професорка кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З.Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України Людмила Міхневич

питною водою на півдні України, адже стічні води змішуються з джерелами питної води, а водоочисні системи не працюють [1].

За словами експертів, найстрашнішу загрозу сьогодні становить сибірська виразка. Річ у тім, що на лівому березі Дніпра, між селами Корсунка та Дніпряни знаходиться скотомогильник 50-70 років, у якому закопували худобу із сибірською виразкою. І ця територія опинилася під водою. Протягом багатьох років ця територія знаходилася під постійним моніторингом спеціалістів, які брали верхні шари ґрунтів на пробу, проте зараз вода може розмити глибші шари ґрунту, що несе у собі реальну загрозу потрапляння спор сибірської виразки у Дніпро та Чорне море. Станом на зараз влада не давала коментарів щодо загрози спалаху страшної бактеріологічної інфекції [1].

Руйнування Каховської ГЕС стало екологічною катастрофою не лише для України – наслідки відчує весь Чорноморський регіон.

По-перше, у море потрапила прісноводна риба, яка загинула.

По-друге, руйнування дамби призвело до потрапляння у воду великої кількості паливно-мастильних матеріалів (мінімум 150 тонн лише першого дня), які є токсичними. Також внаслідок прориву ГЕС було затоплено населені пункти, а разом із ними й різні джерела забруднення, наприклад, вигрібні ями – це все також потрапить у Дніпро і Чорне море та вплине на живі організми.

На Херсонщині, як повідомили в Міністерстві екології, національні парки перебувають під загрозою зникнення через критичну ситуацію, що склалася. Зокрема, національний парк «Нижньодніпровський» повністю затоплено, що загрожує існуванню 120 цінних видів флори і фауни, що охороняються.

Також затоплення впливає на акваторії у парках «Великий Луг» та «Каменська Січ», а окупованим Олешківським піскам загрожує підняття ґрунтових вод. Прорив дамби та затоплення вплине на рибні ресурси, оскільки в Каховському водосховищі найбільше в країні місце концентрації прісноводних промислових видів риб. Також можуть зникнути деякі види птахів, які гніздилися у тих місцях. Постраждала також наземна фауна – багато тварин загинуло через різке підвищення рівня води.

Руйнування Каховської ГЕС призвело до затоплення близько 10 тисяч гектарів сільськогосподарських земель на правому березі Херсонської області та 20-30 тисяч гектарів – на окупованому лівому. Техногенна катастрофа зупинить водопостачання 31 системи зрошення полів Дніпропетровської, Херсонської та Запорізької областей. Без джерела води фактично залишаться 94% зрошувальних систем у Херсонській, 74% у Запорізькій та 30% у Дніпропетровській областях. А отже, наступного року на півдні буде посуха.

Затоплення та обмежений доступ до води негативно вплине на виробництво зернових та овочів, а отже очікується новий етап зростання цін. Особливо відзначаються наслідки знищення ГЕС для рибного господарства – збитки галузі від загибелі лише дорослих особин можуть досягти 95 тисяч тонн або близько 4 млрд гривень. Збитки від загибелі всіх біоресурсів становитимуть до 10,5 млрд гривень [2].

Голова Ради з урбаністики Києва Віталій Селик вважає, що одномоментне зменшення води у величезному водосховищі призведе до непередбачуваних екологічних наслідків: загибелі великої кількості риби та тварин, заболочення осушених земель і зміни кліматичного режиму регіону. З іншого боку, відкриється піщане дно, і ми отримаємо нову пустелю з усіма кліматичними наслідками: як-то зменшення опадів, пилові бурі, підйом температури у регіоні. А відповідно, більший ризик посухи на полях центру і півдня України. Крім того, спустошення Каховського водосховища може означати дефіцит питної води у кількох південних регіонах країни [3].

За даними «Енергоатома» підрив Каховської ГЕС може мати негативні наслідки для Запорізької АЕС. Ставки-охолоджувачі для реакторів ЗАЕС беруть воду для охолодження саме з Каховського водосховища, що буде якщо рівень води зменшиться до критичного, поки аналізують. Експерти «Енергоатому» та Магате постійно моніторять ситуацію. Директор Центру досліджень енергетики О. Харченко вважає, що протягом 4-5 тижнів після руйнування дамби ЗАЕС ніщо не загрожує, але потрібно визначити спосіб, яким будуть підтримувати рівень води у ставках.

Будова ЗАЕС передбачала ймовірність спустошення водосховища, тому для наповнення ставка можуть застосовуватись мобільні насосні станції, а також свердловини – особливо в поточних умовах, коли реактори зупинено та випаровування ставка достатньо повільне. Утім, реалізація суттєво ускладнена російською окупацією та замінованими берегами.

Повідомляють, що Каховська ГЕС з початку вторгнення не постачала енергію ні Україні, ні російським окупантам – а тому її руйнація не має вплинути на стан енергосистеми. Це було підтверджено посадовцями Укренерго та Укргідроенерго.

Нажаль, станом на листопад 2023 року немає жодної чіткої інформації стосовно екологічних наслідків які вже настали, адже більша частина території, яка постраждала знаходиться під контролем країни агресора, а отже на даний момент часу важко оцінити масштаби цієї трагедії.

Ще складнішою видається процедура притягнення до відповідальності винних за скоєний екоцид. Це пов'язано не лише з війною, яка триває, але й з недоліки в законодавчому регулюванні поняття екодиду в українському кримінальному законодавстві. Маємо й великі надії, що визнання екодиду міжнародним злочином дозволить не лише заповнити прогалини національного законодавства про охорону навколишнього середовища, ай притягти РФ до відповідальності за підрив Каховської ГЕС.

Література

1. Наслідки підриву Каховської ГЕС: які хвороби загрожують Україні та світу. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/2042/posledstviya-podryva-кахovskoi-ges-kakie-bolezni-ugrozayut-ukraine-i-miru> (дата звернення: 12.11.2023).

2. Чим може обернутися катастрофа на Каховській ГЕС для екології та сільського господарства. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/13/infografika/suspilstvo/chym-mozhe-obernutysya-katastrofa-kahovskij-hes-ekolohiyi-ta-silskoho-hospodarstva> (дата звернення: 12.11.2023).

3. Екоцид масштабу ядерного удару. Наслідки підриву Каховської ГЕС для України. URL: <https://www.unian.ua/ecology/ekocid-masshtabu-yadernogo-udaru-naslidki-pidrivu-kahovskoji-ges-dlya-ukrajini-12284337.html> (дата звернення: 12.11.2023).